

موسسه فرهنگی تاریخ پژوهان هندی تقدیم می کند:

آذربایجان شناسی

«تبریز ما»

(جلد سوم)

دکتر حمید صبری

عضو پیوسته انجمن بین المللی ایران شناسی

فهرست مطالب

صفحه

عنوان

فصل بیست و پنجم: تبریز صاحب اولین‌ها

۱۰۳۸.....	تبریز و اولین‌ها.....
۱۰۳۸.....	چاپ.....
۱۰۳۹.....	ترجمه کتب خارجی.....
۱۰۴۰.....	مهندسی انشای جدید.....
۱۰۴۱.....	بانی اولین ریخته‌گری در تبریز.....
۱۰۴۲.....	ادبیات کودکان.....
۱۰۴۳.....	روزنامه‌نگار ملی.....
۱۰۴۴.....	تالیف نخستین دایره‌المعارف.....
۱۰۴۵.....	کتاب‌خانه عمومی.....
۱۰۴۶.....	زادگاه شعر نو و نقد ادبی.....
۱۰۴۸.....	سینما.....
۱۰۴۹.....	تاتر و نمایشنامه.....
۱۰۵۰.....	عکاسی در تبریز.....
۱۰۵۱.....	طراحی فرش.....
۱۰۵۲.....	نخستین دانشکده فرش.....
۱۰۵۳.....	ورزش نوین در ایران.....
۱۰۵۴.....	پزشکی مدرن.....

۱۰۵۵	دانشکده پرستاری و مامائی
۱۰۵۵	کشاورزی مکانیزه ایران
۱۰۵۶	روابط عمومی نوین ایران
۱۰۵۷	اولین هوانورد ایران
۱۰۵۸	مقاطعہ کاری راهسازی و ساختمان
۱۰۵۸	ضرابخانه ماشینی و انتشار اسکناس
۱۰۵۸	نخستین شهر که صاحب تلفن شد
۱۰۵۹	تشکیل شوراهای مردمی
۱۰۶۰	تشکیل انجمن زنان
۱۰۶۱	بلدیہ تبریز
۱۰۶۲	نخستین پلیس مردمی
۱۰۶۳	اولین مهمانخانه در ایران
۱۰۶۴	آموزش و پرورش نوین
۱۰۶۵	نخستین مدرسه کر و لال‌ها

فصل بیست و ششم: امامزادگان تبریز

۱۰۶۸	امامزادگان تبریز
۱۰۶۹	۱- امامزاده سید حمزه (ع)
۱۰۷۳	الف: میرزا محمد ابراهیم ظهیرالدین
۱۰۷۳	ب: میرزا عیسی قائم مقام
۱۰۷۳	پ: سردار کل عزیز خان مکرری

ت: ثقه الاسلام تبریزی	۱۰۷۴
۲- امامزاده سید جمال (ع)	۱۰۷۵
۳- امامزاده خواجه سید محمد کججانی	۱۰۷۸
۴- امامزاده سید ابراهیم (ع)	۱۰۸۰
۵- امامزاده عون و زید	۱۰۸۲
۶- امامزاده علی بن مجاهد	۱۰۸۴
۷- امامزاده دال و ذال	۱۰۸۵
۸- امامزاده سید عبدالله	۱۰۸۶
۹- امامزاده خانم	۱۰۸۷

فصل بیست و هفتم: تبریز دیار عاشقان قرآن و اهل بیت (ع)

شاعران عاشورایی تبریز	۱۰۹۰
۱- اشگریز تبریزی	۱۰۹۰
۲- امینی تبریزی	۱۰۹۱
۳- باقر تبریزی	۱۰۹۲
۴- بهار تبریزی	۱۰۹۳
۵- پر غم تبریزی	۱۰۹۵
۶- تائب تبریزی	۱۰۹۶
۷- تمکین تبریزی	۱۰۹۷
۸- ثابت تبریزی	۱۰۹۸
۹- جوهری تبریزی	۱۰۹۸

- ۱۰- خامه یار تبریزی ۱۰۹۹
- ۱۱- حسینی سعدی زمان ۱۱۰۰
- ۱۲- خادم عطار تبریزی ۱۱۰۰
- ۱۳- میر عبدالحسین خازن خیابانی ۱۱۰۱
- ۱۴- خوندل تبریزی ۱۱۰۲
- ۱۵- دلخون تبریزی ۱۱۰۲
- ۱۶- دلربش تبریزی ۱۱۰۳
- ۱۷- دلسوز تبریزی ۱۱۰۴
- ۱۸- دلگیر تبریزی ۱۱۰۴
- ۱۷- ذلیل تبریزی ۱۱۰۵
- ۲۰- ذهنی تبریزی ۱۱۰۵
- ۲۱- راجی تبریزی ۱۱۰۶
- ۲۲- رمزی تبریزی ۱۱۰۷
- ۲۳- سایر شاعران عاشورایی تبریز ۱۱۰۸
- نوحه خوانان و مداحان تبریز ۱۱۰۹
- حاج مهدی خادم آذریان ۱۱۱۳
- مداحان شهید سپاه عاشورا ۱۱۱۴
- حاج مجید بقالزاده ۱۱۶
- هئیت های حسینی تبریز ۱۱۲۰
- مهد قران و عنترت تبریز ۱۱۲۶

قاریان و حافظان برجسته قرآن در تبریز ۱۱۲۸

فصل بیست و هشتم: سرداران شهید

سرداران شهید تبریز ۱۱۳۲

۱- سردار شهید مهدی باکری ۱۱۳۲

۲- سردار شهید حمید باکری ۱۱۳۳

۳- سردار علی تاجایی ۱۱۳۶

۴- سردار شهید مرتضی باغچیان ۱۱۳۸

۵- سردار شهید حسن شفیع زاده ۱۱۴۰

سلحشوران گردان امام حسین (ع) تبریز در دفاع مقدس ۱۱۴۵

فصل بیست و نهم: مساجد

مساجد تبریز ۱۱۵۴

۱- مسجد امام جمعه ۱۱۵۴

۲- مسجد جامع ۱۱۵۴

۳- مسجد حجه الاسلام ۱۱۵۶

۴- مسجد اسماعیل خاله اوغلی: ۱۱۵۶

۵- مسجد استاد شاگرد ۱۱۵۷

۶- مسجد حاج صفر علی ۱۱۵۸

۷- مسجد خونی ۱۱۵۹

۸- مسجد امام رضا (ع) ۱۱۶۰

۹- مسجد صادقیه ۱۱۶۱

- ۱۰- مسجد قرللی ۱۱۶۲
- ۱۱- مسجد صاحب الامر ۱۱۶۲
- ۱۲- مسجد شهدا ۱۱۶۳
- ۱۳- مسجد مفید آقا ۱۱۶۴
- ۱۴- مسجد حسن پادشاه ۱۱۶۴
- ۱۵- مسجد ظهوریه ۱۱۶۵
- ۱۶- مسجد علیشاه (ارک) ۱۱۶۶
- ۱۷- مسجد کبود ۱۱۶۷
- ۱۸- مصلاى امام خمینی تبریز ۱۱۷۳
- ۱۹- مسجد شکلی ۱۱۷۵
- ۲۰- مسجد ثقه الاسلام ۱۱۷۶
- ۲۱- مسجد میلی ۱۱۷۷
- سایر مساجد تبریز ۱۱۷۸

فصل سی: حوزه دین و معرفت

- مدارس و حوزه‌های علمیه تبریز ۱۱۸۴
- ۱- مدرسه علمیه اکبریه ۱۱۸۴
- ۲- مدرسه جعفریه ۱۱۸۵
- ۳- مدرسه حاج صفر علی ۱۱۸۶
- ۴- مدرسه خواجه علی اصغر ۱۱۸۷
- ۵- مدرسه صادقیه ۱۱۸۸

- ۶- مدرسه طالبیه ۱۱۸۹
- ۷- مدرسه کاظمیه ۱۱۹۱
- ۸- مدارس ظهیریه و نصریه ۱۱۹۲
- ۹- مدرسه حضرت ولی عصر (عج) ۱۱۹۳
- مراجع عظام تقلید تبریزی ۱۱۹۵
- حضرت آیت الله العظمی حاج سید علی خامنه‌ای ۱۱۹۶
- حضرت آیت الله العظمی حاج سید یوسف مدنی تبریزی ۱۱۹۸
- آیت الله العظمی جعفر سبحانی ۱۲۰۱
- آیت الله حاج سید ابوالحسن مولانا ۱۲۰۳
- آیت الله حاج میرزا جواد سلطان القرام ۱۲۰۵
- آیت الله العظمی شیخ جواد تبریزی ۱۲۰۶
- آیت الله العظمی سید شهاب الدین مرعشی ۱۲۰۸
- آیت الله العظمی حاج میرزا علی غروی تبریزی ۱۲۱۱
- آیت الله العظمی حاج شیخ عبدالحمید شریانی ۱۲۱۲
- علماء فقها و روحانیت تبریز ۱۲۱۴
- حضرت آیت الله حاج میرزا جواد غروی علیاری ۱۲۱۴
- حاج میرزا ابراهیم تبریزی ۱۲۱۶
- آیت الله حاج میرزا ابوالحسن حسینی انگنجی ۱۲۱۷
- حاج میرزا احمد مجتهد تبریزی ۱۲۱۸
- شیخ حسین توتونچی تبریزی ۱۲۱۹

- آیتا... میرزا صادق آقا تبریزی ۱۲۳۰
- حجه الاسلام و المسلمین حاج سید محمدعلی انگجی ۱۲۲۲
- علی بن عبدالعظیم حکم آبادی ۱۲۲۲
- آیت الله حاج سیدابراهیم موسوی دروازه‌ای ۱۲۲۴
- آیتا... حاج سیدابوالفضل خسروشاهی ۱۲۲۵
- آیتا... حاج سیداحمد خسروشاهی ۱۲۲۶
- آیتا... سید مرتضی خسروشاهی ۱۲۲۷
- حضرت آیتا... حاج میرزا احمد اهری ۱۲۲۸
- حاج میرزا آقای باغمیشه ۱۲۲۹
- آیتا... حاج میرزا جعفر اشراقی ۱۲۳۰
- آیتا... حاج سیدجواد خطیبی ۱۲۳۱
- آیتا... میرحجت مهاجر ابروانی ۱۲۳۲
- آیتا... سیدعبدالمجید ابروانی ۱۲۳۳
- حجه الاسلام و المسلمین حاج سیدحسن انگجی ۱۲۳۳
- حجت الاسلام و المسلمین حاج سیدحسن خوئی ۱۲۳۴
- آیتا... حاج سیدحسن خلخالی ۱۲۳۵
- حاج شیخ حسین تبریزی شنب‌غازانی ۱۲۳۵
- آیتا... حاج شیخ رضا توحیدی ۱۲۳۶
- حاج میرزا عباسقلی واعظ چرندابی ۱۲۳۷
- آیتا... حاج شیخ عبدالحسین غروی ۱۲۳۹

- حجه الاسلام و المسلمین محمد حسین انزلی ۱۲۴۰
- آیت ا... حاج میرزا عبدالله مجتهدی ۱۲۴۱
- آیت ا... حاج میرزا علی آقا علیاری ۱۲۴۲
- حاج میرزا محمد خیابانی ۱۲۴۴
- حاج میرزا عبدالستار سیاهی شادبادی ۱۲۴۵
- آیت ا... حاج سید مرتضی مستنط غروی ۱۲۴۷
- آیت ا... سید مرتضی نجفی مرعشی ۱۲۴۷
- حاج میرزا مهدی انگجی ۱۲۴۸
- حاج شیخ نصر الله شبستری ۱۲۴۹
- حضرت آیت ا... سید علی میر غفاری ۱۲۵۰
- حضرت آیت ا... سید محمد تقی آل هاشم ۱۲۵۳
- آیت ا... سید محمد علی قاضی طباطبائی ۱۲۵۷
- آیت ا... میرزا قاسم گرگری ۱۲۶۰
- آیت ا... میرزا علی قزله ای ۱۲۶۰
- آیت ا... میرزا محمود شترانی ۱۲۶۲
- آیت ا... علی اکبر محدث صدیق ۱۲۶۳
- آیت الله حاج میرزا محسن کوچه باغی تبریزی ۱۲۶۴
- آیت ا... ابوطالب تجلیل تبریزی ۱۲۶۵
- علامه حسن مصطفوی تبریزی ۱۲۶۶
- آیت ا... شیخ مرتضی بنی فضل ۱۲۶۷

آیت ا... میرزا ولی الله اشراقی سرابی.....	۱۲۶۹
شهید آیت ا... حسین غفاری.....	۱۲۷۱
آیت الله حاج میرزا علی اصغر منوری.....	۱۲۷۲
ملا رجبعلی تبریزی.....	۱۲۷۳
آیت الله سید جواد خامنه‌ای.....	۱۲۷۴
آیت الله حاج شیخ احمد سرابی.....	۱۲۷۵
حجه الاسلام والمسلمین شیخ اسحاق سرابی.....	۱۲۷۶
آیت الله رضا نجفی تبریزی.....	۱۲۷۸
آیت الله حاج شیخ جواد مقدس.....	۱۲۷۹
حجه الاسلام رسول برگی.....	۱۲۷۹
سایر علما و خطبای تبریز.....	۱۲۸۱
ائمه جمعه تبریز.....	۱۲۸۷
آیت الله سید محمدعلی قاضی طباطبائی.....	۱۲۸۷
آیت الله سید اسدالله مدنی.....	۱۲۹۱
آیت الله میرزا علی مشکینی.....	۱۲۹۵
آیت الله حاج شیخ مسلم ملکوتی.....	۱۲۹۷
آیت الله محسن مجتهد شبستری.....	۱۳۰۰
عرفای تبریز.....	۱۳۰۲
شمس الحق تبریزی.....	۱۳۰۲
عارف سالک حاج شیخ جعفر مجتهدی.....	۱۳۰۶

آیت ا... شیخ ابوالقاسم غروی.....	۱۳۰۸
آیت الله سید علی قاضی.....	۱۳۰۹
آیت الله محمد علی ادیب العلماء.....	۱۳۱۱
آیت ا... حاج میرزا جواد آقا ملکی تبریزی.....	۱۳۱۲
آیت ا... سید محمد حسن الهی.....	۱۳۱۴
سه علامه تبریز.....	۱۳۱۵
علامه محمد تقی جعفری.....	۱۳۱۵
علامه سید محمد حسین طباطبائی.....	۱۳۱۸
علامه حاج شیخ عبدالحسین امینی.....	۱۳۱۹

فصل سی و یکم: رسانه‌ها، تحقیق و پژوهش در تبریز

تبریز پژوهان.....	۱۳۲۲
استاد عبدالعلی کارنگ.....	۱۳۲۳
استاد ترابی طباطبائی.....	۱۳۲۴
استاد حاج حمید ملازاده محمدی.....	۱۳۲۵
استاد بهروز خاماچی.....	۱۳۲۸
سید مسعود نقیب.....	۱۳۲۹
حسن علیزاده پروین.....	۱۳۳۰
ابراهیم ناصحی.....	۱۳۳۱
اصغر حیدری.....	۱۳۳۲
کریم میمنت نژاد.....	۱۳۳۳

- ۱۳۳۴..... رحیم نیکبخت
- ۱۳۳۵..... ابراهیم پور حسین
- ۱۳۳۶..... محمد تقی سبکدل
- ۱۳۳۷..... مهدی عطاءزاده
- ۱۳۳۸..... سیدرامین اسبقی
- ۱۳۳۹..... علی پؤلاد
- ۱۳۴۰..... استاد حسین انزایی
- ۱۳۴۱..... حاج محمد حسن یزدانی
- ۱۳۴۲..... دکتر بهلول سلمانی
- ۱۳۴۳..... استاد حسین ساجدی
- ۱۳۴۴..... ایوب نیکنام لاله
- ۱۳۴۵..... استاد علی حاجی وند
- ۱۳۴۶..... سایر تبریز پژوهان
- ۱۳۵۲..... مدیریت اسناد ملی شمالغرب - تبریز
- ۱۳۵۵..... کتابخانه مرکزی تبریز
- ۱۳۵۸..... کتابخانه‌های تبریز
- ۱۳۵۸..... الف: کتابخانه‌های قدیمی
- ۱۳۵۸..... کتابخانه مسجد جامع تبریز
- ۱۳۵۹..... کتابخانه ربع رشیدی
- ۱۳۶۰..... کتابخانه شنب‌غازان

کتابخانه مسجد ارک علیشاه.....	۱۳۶۱
کتابخانه مدرسه مظفریه.....	۱۳۶۱
کتابخانه و قرائت خانه عمومی خازن لشکر.....	۱۳۶۱
سایر کتابخانه‌های قدیمی.....	۱۳۶۲
ب: کتابخانه‌های عمومی.....	۱۳۶۳
کتابخانه تربیت.....	۱۳۶۳
کتابخانه هلال‌احمر.....	۱۳۶۳
کتابخانه مرکزی آموزش و پرورش.....	۱۳۶۴
کتابخانه دانشگاه علوم پزشکی.....	۱۳۶۴
کتابخانه عمومی حضرت ولی عصر (عج).....	۱۳۶۵
ت - کتابخانه‌های دانشگاهی.....	۱۳۶۶
رسانه‌های تبریز.....	۱۳۷۰
صدا و سیما در تبریز.....	۱۳۷۰
رادیو (صدا).....	۱۳۷۰
مدیران رادیو پس از پیروزی انقلاب اسلامی.....	۱۳۷۱
تلویزیون (سیما).....	۱۳۷۲
مدیران پس از پیروزی انقلاب اسلامی صدا و سیما مرکز تبریز.....	۱۳۷۳
بسیج صدا و سیما.....	۱۳۷۴
استودیو شهر تبریز.....	۱۳۷۶
روزنامه‌های تبریز.....	۱۳۷۷

فصل سی و دوم: علم، فرهنگ و مراکز علمی در تبریز

- مدارس قدیمی تبریز ۱۳۹۰
- مدارس قدیمی تبریز ۱۳۹۵
- الف- مدارس تبریز پیش از برقراری مشروطیت ۱۳۹۵
- ب- مدارس تبریز در آغاز مشروطیت ۱۳۹۷
- دبیرستان فردوسی تبریز ۱۳۹۹
- مراکز آموزش عالی قدیم در تبریز ۱۴۰۲
- ربع رشیدی تبریز ۱۴۰۲
- دارالفنون تبریز ۱۴۰۴
- دانشگاه ملی آذربایجان ۱۴۰۶
- دانشگاه کهن مجتمع تجاری ربع رشیدی تبریز ۱۴۰۸
- دانشگاهها و مراکز علمی تبریز ۱۴۱۹
- دانشگاه آزاد اسلامی تبریز ۱۴۲۰
- دانشگاه پیام نور ۱۴۲۳
- دانشگاه تبریز ۱۴۲۵
- دانشگاه صنعتی سهند تبریز ۱۴۳۴
- دانشگاه علوم پزشکی تبریز ۱۴۳۵
- روسای اولیه دانشکده پزشکی تبریز ۱۴۳۷
- اسامی روسای دانشکده پزشکی ۱۴۳۷
- بیمارستانهای تبریز ۱۴۳۹

- الف: بیمارستانهای دولتی ۱۴۳۹
- ب - بیمارستانهای خصوصی تبریز ۱۴۴۰
- پزشکان تبریز ۱۴۴۲
- پرفسور سعید پناهی ۱۴۴۲
- دکتر رضا برادران ۱۴۴۳
- دکتر حبیب الله مجیر مولوی ۱۴۴۴
- استاد دکتر سید ابو الفضل موسوی ۱۴۴۵
- دکتر محمد علی صراطی نوری ۱۴۴۶
- استاد دکتر غلامعلی حامد برقی ۱۴۴۸
- استاد دکتر شهرام دبیری ۱۴۵۱
- استاد دکتر جواد بلورچیان ۱۴۵۴
- استاد دکتر جلیل واعظ قراملکی ۱۴۵۶
- دکتر سلطانعلی محبوب ۱۴۵۷
- دکتر حسن جورابچی ۱۴۵۸
- دکتر سید محمد حسن لواسانی ۱۴۵۹
- سایر پزشکان ۱۴۶۰
- دانشگاه جامع علمی کاربردی تبریز ۱۴۶۱
- دانشگاهها و مراکز عالی آموزشی خصوصی (غیرانتفاعی) ۱۴۶۳
- سازمان مدیریت صنعتی آذربایجان ۱۴۶۴
- ماموریت سازمان مدیریت صنعتی آذربایجان در تبریز ۱۴۶۵

- ۱۴۶۶..... دانشگاه تربیت معلم آذربایجان
- ۱۴۶۷..... واحد علوم تحقیقات دانشگاه آزاد اسلامی
- ۱۴۷۰..... دانشگاه هنر اسلامی تبریز
- ۱۴۷۲..... کلینیک مدیریت آذربایجان
- ۱۴۷۲..... الف: تاریخچه فعالیت
- ۱۴۷۲..... ب: امتیازات
- ۱۴۷۴..... چهره‌های علمی دانشگاه تبریز
- ۱۴۷۴..... دکتر سید محمد بلورچیان
- ۱۴۷۵..... دکتر محمد علی حسین پور فیضی
- ۱۴۷۶..... دکتر محمد رضا پور محمدی
- ۱۴۷۷..... دکتر وهاب پیروز پناه
- ۱۴۷۷..... دکتر حبیب تجلی:
- ۱۴۷۸..... دکتر فرخ رحیم زاده خویی
- ۱۴۷۸..... دکتر اسماعیل رفیعیان
- ۱۴۷۹..... دکتر محمد تقی زعفرانی
- ۱۴۸۰..... دکتر محمد حسین سرورالدین
- ۱۴۸۰..... دکتر سید محمد تقی علوی
- ۱۴۸۱..... استاد سید حسن قاضی طباطبائی
- ۱۴۸۲..... دکتر محمد مقدم واحد
- ۱۴۸۳..... دکتر جمشید منظوری لشکر

- ۱۴۸۳.....پروفسور هشترودی
- ۱۴۸۴.....دکتر کامران پاشایی فخری
- ۱۴۸۵.....دکتر محمدباقر بهشتی
- ۱۴۸۶.....دکتر میرتقی گروسی

فصل سی و سه: ادبا، حکما، دانشمندان و فرهیختگان تبریز

- ۱۴۸۸.....ادبا، حکما، دانشمندان و شخصیت‌های علمی تبریز
- ۱۴۸۸.....حکیم علاءالدین
- ۱۴۸۸.....حکیم ابوطالب تبریزی
- ۱۴۸۹.....سید حسن تقی‌زاده
- ۱۴۹۵.....حاج میرزا آقا حکیم مجربی تبریزی
- ۱۴۹۶.....دکتر صبورى ملقب به ناصرالحکما
- ۱۴۹۸.....میرزا باقر حکمت
- ۱۴۹۹.....محمد کاظم مسیح تبریزی
- ۱۴۹۹.....میرزا ابوطالب خان تبریز
- ۱۵۰۰.....تألیف میرزا ابوطالب خان
- ۱۵۰۰.....حکیم میرزا ابوالقاسم ایروانی
- ۱۵۰۱.....محمدعلی تربیت
- ۱۵۰۳.....سید اسماعیل پیمان
- ۱۵۰۵.....حاج علی دواچی
- ۱۵۰۶.....آیت‌الله سیدعلی طیب تبریزی

- ۱۵۰۷..... حاج میرزا ابراهیم اسیر تبریزی.....
- ۱۵۰۸..... عبدالحمید ملک.....
- ۱۵۰۸..... میرزا عبدالحسین خان فیلسوف الدوله.....
- ۱۵۰۹..... غلام حسین ساعدی.....
- ۱۵۱۱..... علی اصغر حریری.....
- ۱۵۱۲..... دکتر عزت‌اله رزاقی.....
- ۱۵۱۲..... حسینعلی حیرت.....
- ۱۵۱۳..... میرزا رحیم خان بهشتی تبریزی.....
- ۱۵۱۴..... میرزا علی‌خان متخلص به لعلی.....
- ۱۵۱۵..... فرهیختگان تجلیل شده توسط شورای اسلامی استان.....
- ۱۵۱۶..... دکتر علی اصغر سید یعقوبی.....
- ۱۵۱۶..... دکتر یدالله فرید.....
- ۱۵۱۷..... دکتر سیروس برادران شکوهی.....
- ۱۵۱۸..... دکتر حسین آلیاری.....
- ۱۵۱۸..... دکتر داود اصفهانیان.....
- ۱۵۱۹..... دکتر سعید جهانبخش اصل.....
- ۱۵۱۹..... رسول برآهنی.....
- ۱۵۲۰..... دکتر حمید صبری.....
- ۱۵۲۱..... استاد اکبر مدرس اول (شیوا).....
- ۱۵۲۲..... هنرمند استاد فرهود صفرزاده.....

- دکتر مهدی بوداغ ۱۵۲۲
- دکتر حسین بیگ نژاد (شکوئی) ۱۵۲۳
- دکتر حسین میرجعفری ۱۵۲۳
- دکتر حسن قره نژاد ۱۵۲۴
- استاد محمدرضا رضایی مجسمه ساز ۱۵۲۴
- حسن تقی پوروحید ۱۵۲۵
- استاد صمد سرداری نیا ۱۵۲۵
- مهندس اکبر تقی زاده اصل ۱۵۲۶
- سایر فرهیختگان تجلیل شده توسط شورای اسلامی استان ۱۵۲۷

فصل سی و چهار: کارآفرینان، روابط عمومی های تبریز

- کارآفرینان تبریز ۱۵۳۰
- دکتر شهرام دبیری ۱۵۳۰
- مهندس یونس ژاله سعید آباد ۱۵۳۱
- مهندس عزیز امامی مدیرعامل ابتکار ورنیه ۱۵۳۶
- محمدرضا زنوزی مطلق ۱۵۳۸
- دکتر علی اسلامی ۱۵۳۹
- مهندس سیامک لیل آبادی ۱۵۴۰
- مهندس جواد رنجبر سعید آبادی ۱۵۴۳
- روابط عمومی ها در تبریز ۱۵۴۴
- سازمان ها، مناطق و شرکت های وابسته شهرداری تبریز ۱۵۴۸

سایر روابط عمومی ها ۱۵۵۱

فصل سی و پنج: گاهشمار تبریز

گاهشمار مناسبت‌های (استان آذربایجان شرقی) تبریز ۱۵۵۴

الف) گاهشمار تاریخ قمری ۱۵۵۴

ب) گاهشمار تاریخ شمسی ۱۵۵۸

فصل سی و شش: ضmannم، اسناد، اعلام، منابع

ضمائم ۱۵۷۰

الف) تصاویر و عکس ها ۱۵۷۰

ب) اسناد ۱۶۳۲

منابع ۱۶۵۳

اعلام

الف) اشخاص

ب) اماکن

فصل بیست و پنجم:

تبریز صاحب اولین‌ها

www.ketab.ir

تبریز و اولین‌ها

مرحوم استاد فرزانه صمد سرداری‌نیا دوست و همکار عزیزم در یک مجموعه نفیس ۷۸۰ صفحه‌ای اولین‌های تبریز را بگونه‌ای ماهرانه تجمع و تالیف نموده که در نوع خود اثری بی‌نظیر است لذا هم جهت تجلیل از آن نویسنده عزیز این مرز و بوم پر گهر بطور خلاصه چکیده‌ای را تقدیم عزیزان می‌نمایم:

چاپ

.... عباس میرزا در سال ۱۲۲۷ هجری قمری نخستین دستگاه چاپ فارسی را با حروف سری در شهر تبریز که حکمرانی آن را بر عهده داشت خریداری و در این شهر نصب نمود. و رساله جهادیه اثر میرزا عیسی قائم مقام اولین خروجی این دستگاه و چاپ بشمار می‌رود لازم به ذکر است که تهران بعنوان مرکز ایران دوازده سال بعد یعنی ۱۳۳۹ قمری دارای دستگاه چاپ گردید.^۱

اولین چاپخانه ایران (تبریز)

۱- سرداری نیا، صمد، تبریز شهر اولین‌ها، ص ۲۹، نشر اختر ۱۳۸۶

ترجمه کتب خارجی

از اقدامات مهم عباس میرزا نایب السلطنه اعزام دانشجو به اروپا بود بویژه انگلستان و لذا اولین ترجمه از زبان انگلیسی به فارسی بود که به فرمان عباس میرزا نخستین دانشجویی که از انگلستان بازگشته بود بنام میرزا رضا تبریزی آثار تاریخی ولتر یعنی پتر کبیر و شارل دوازدهم را به فارسی ترجمه نموده و با تمجید روبرو شد نسخه خطی ترجمه تاریخ شارل ۱۲ در کتابخانه ملی زیر شماره ۴۷۶ نگهداری می‌شود.^۱

اثر دوم که ترجمه شد انحطاط و سقوط امپراطوری رم بود که کتاب بسیار معروف ادوارد گیون است. گفتنی است ترجمه در کتابخانه ملی شماره ۶۶ در ۲۶۷ برگ باقی مانده است.^۲

عباس میرزا نایب السلطنه

عباس میرزا نایب السلطنه

^۱ - سرداری نیا، صمد، تبریز شهر اولین‌ها، ص ۷۷، نشر اختر ۱۳۸۶

^۲ - همان منبع

مهندسی انشای جدید

میرزا عبدالرحمن نجارزاده تبریزی معروف به طالبوف برجسته‌ترین اندیشمند تاریخ معاصر ایران بود که در سالهای قبل از مشروطیت با تالیف آثار ارزشمند سال‌ها تلاش کرد که راه اصلاحات را به هموطنان خود نشان دهد و افکار عمومی را به سوی تفکر سوق دهد.

وی در سال ۱۲۵۰ قمری در

کوی سرخاب تبریز متولد و ۱۶

ساله بود به قلیس که آن زمان

کانون آزادگان و انقلابیان بود

رفت.

در عصر پادشاهی ناصرالدین

شاه طالبوف نیز که دارای انشای

خوبی بود از راه قلم به بیداری

مردم کوشید و آنان را به معایب

حکوم استبدادی و لزوم استقرار

مشروطه آشنا ساخت چنانچه

نوشته‌های او را الفبای آزادی

نامیدند وی چندین کتاب مفید

نگاشت و در قفقاز و استانبول به چاپ رسید. شاهکار طالبوف کتاب احمد یا سفینه طالبی

اوست که در دو جلد و با زبانی ساده با فرزند مرحوم خود گفتگو کرده است.^۱

^۱ - سرداری نیا، صمد، تبریز شهر اولین‌ها، ص ۹۴-۹۵، نشر اختر ۱۳۸۶

بانی اولین ریخته‌گری در تبریز

حاج کریم باغبان‌پور آذری فرزند کربلایی محمود بانی اولین ریخته‌گری در تبریز است. وی به سال ۱۳۰۶ در محله بیلاتکوه دیده به جهان گشود و در این شهر دوران کودکی و نوجوانی را سپری کرد و در اثر سعی و تلاش توانست اولین کارگاه ریخته‌گری را در کاراژ باسکول خیابان خاقانی ایجاد کند. سپس کارگاه دوم را پس از

مدتی در نبش همان خیابان افتتاح کرد. و در اولین قدم توانست قطعات مورد نیاز کارخانجات کبریت‌سازی ممتاز (خوئیلر) را که از خارج تهیه می‌شد تأمین نماید.

ایشان شاگردان متبحری را تربیت نمودند. این استاد تلاشگر نقش بسزائی در اجرای پروژه بخش ریخته‌گری کارخانجات ماشین‌سازی تبریز ایفا نمود.

از فرزندان مرحوم حاج کریم مهندس حاج یونس باغبان‌پور آذری است.

استاد باغبان‌پور پس از سال‌ها تلاش در حوزه صنعت ریخته‌گری سرانجام در ۵۸/۱۰/۲۹

شمسی در تبریز بدرود حیات گفت و در گلزار شهدای ملک خیابان عباسی به خاک سپرده شد. یاد و نامش در خاطره‌ها جاودانه باد.

ادبیات کودکان

چهره میرزا عبدالحکیم طالبوف در سالهای پایان زندگی.
 که شده توسط آقا میرزا محمد ۱۳۲۰ هـ. ق در اثر نقاشی شمسی

جوامعی که آینده‌نگر هستند و دوست دارند آتیه‌ای بهتر داشته باشند که بتوانند در آن با آرامش و نشاط زندگی کنند تربیت کودکان را سر لوحه تلاشهای خود قرار می‌دهند و به آموزش و پرورش کودکان الویت قائل می‌شوند و از تاثیر ادبیات کودکان در حوزه شعر، داستان و ادبیات قدم بر می‌دارند در این رهگذر تبریز قهرمان طلایه‌دار بوده است و پیشگامان این دیار هنرپرور دوراندیشان به اهمیت ادبیات کودکان پی برده‌اند و پایه‌های این رشته

حیاتی را به نظم و نشر پی افکنده‌اند. از قافله سالاران این حرکت اساسی در تبریز میرزا عبدالرحیم طالبوف، ایرج میرزا جبار باغچه‌بان و صمد بهرنگی می‌باشند.

طالبوف نخستین نویسنده کودکان ایران است کتاب احمد یا سفینه طالبی او در سال ۱۲۷۳ شمسی در استانبول بچاپ رسید که کتابی آموزشی برای کودکان بود. از طرفی شعر که شاخه‌ای از ادبیات است ایرج میرزا نخستین گام را در راه ایجاد ادبیات کودک در ایران برداشت مادرنامه او اثری جاودانه در این زمینه است ایرج میرزا در ۱۲۹۱ قمری در تبریز متولد شد جبار باغچه‌بان چون عاشق بچه‌ها بود خود را وقف آنها نموده و در آثار منظوم او عشق به کودکان موج می‌زند و کتاب پروانه اثر جاودانه اوست در این عرصه و هم چنین صمد بهرنگی